

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél
íven. ~ Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. ~ Egyes szám ára 30 fillér. ~

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Dr. Némethy Károly

heves-nagykunsági egyházmegyei gondnok
székfoglaló beszéde.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Amidőn a heves-nagykunsági egyházmegyének, a tiszántúli egyházkerület lélekszámra nézve második egyházmegyéjének, nagydíszű gondnoki székét, — amelyet előttem a magyar kálvinista közéletnek annyi országos nevű jelese, olyan méltóan töltött be, — erőtelenségem tudatában elfogadom: az ajkaimról elhangzó első szó a hálás kegyeletnek, a borongó és büszke emlékezésnek szava legyen.

Az *emlékezés* cipruságát helyezzük el közvetlen elődönnök, egyházmegyénk megdicsőült gondnokának korán megnyílt sírjára; a *dicsőtés* babérjával koszorúzzuk meg lelkünkben mindenkor élő nemes alakját.

Talán épen ebben a társaságban legkevésbé szükséges közelebről jellemeznem: ki volt *Horthy Szabolcs*? A megalkuvást nem ismerő férfiasságnak, a megingathatatlan meggyőződésnek, a határozott nyíltságnak, az egyenes őszinteségnek, a hagyományos liberális musnak, az igaz magyar kálvinista jellemnek, a közért mindent áldozni kész egész férfinak követésre méltó példaképe. Élete valódi értékét halála mutatta meg. Hazánknak, szabadságunknak, nemzeti létünknek s az ezzel olyan szorosán összeforrott egyházi életünknek, jövőnknek védelmére önként adta oda ifjú, szép életét. — Közéleti állása nemcsak lehetőséget kínált, de némileg mintegy kötelezte is őt az itthon maradásra. És ő mégis — mint a régi magyar legenda idők leventéje — csak egy lehetőséget, egy kötelezettséget ismert: közéleti vezető állásának privilégiumát példaadásra használni fel, az első sorába állani ott, ahol legnagyobb a veszedelem, legkockázatosabb az élet.

De amidőn Horthy Szabolcs hősi halálával a magyar közélet, a kálvinista egyházi élet egy vezéralakkal szegényebbé lett: nemes példája drága és gyümölcsöző örökségünké vált. *Holtig való hűségre tanít ez a példa.* És ha méltó megindultsággal áldozunk ma is az ő dicső emlékezetének, a holtig való hűségnek fogadása szálljon fel a mi hálásan emlékező lelkünkben s mélységesen érző szívünkben az élet Urához.

*

Mert csakis a *holtig való hűség* végezheti el — egyelőre még ez is csak fogyatékosan teljesítheti — azokat a megsokasodott rendkívüli feladatokat, amelyek e világromboló háború alatt s majd később a háború után a romok felett siránkozó időkben — amint mindenütt, úgy az egyházi élet mezején is — az emberi lelkek s a gondjainkra bizott intézmények építése körül reánk várnak. E rendkívüli feladatok közelebbi részletezésére később még visszatérek. Itt általánosságban csak azt hangsúlyozom, hogy egyházi életünk egész területén senki sem vonhatja ki magát a munka, a felelősség alól. A munka és felelősség terhét nem rakhatjuk kizárólag *lelkipásztoraink* vállára, akiknek egyébként az a gyönyörűség-eleccél jutott osztályrészükül, hogy népünknek, ennek az Istenáldotta becsületes, jó magyar népnek boldogulásán s lelki üdvösségén állandóan és hivatásszerűen munkálkodhassanak. A lelkipásztorok, mint választott lelki vezéreink, csakis velünk, világiakkal karöltve, egyesített erővel és egyértelemmel tölthetik be azt a nagy missziót, amelyet az Isten kegyelme egyházunkra bízott.

A mi egyházunk, az *egyetemes papság* elvének alapjára támaszkodván, nem ismer lényegi különbséget papok és laikusok között, Isten akaratának eszközei, Isten titkainak sáfarai, Isten igazságának templomkövei, Isten jóságának közvetítői vagyunk mi mindannyian.

„Választott nemzetiség, királyi papság, szent nép vagytok és oly nép, amelyet Isten sajátjának tart, hogy Annak hatalmas dogáit hirdessétek, aki titeket a sötétségből az ő csodálatos világosságára elhívott”. (1. Pét. 2.) A nagy apostolnak ez a vallomása és intése ébressze öntudatunkat és kötelességérzetünket folytonosan. Ez az ébresztő szó, amelyben Istennek atyai üzenete száll felénk, emeljen fel

az Istenfiúság méltóságának magasságára. A mi hitünknek igazsága az, hogy *Istennek gyermekei vagyunk*, hogy az Atya az Ő szent Fiában megbizonyosodott szeretetével fogadott bennünket gyermekeivé.

A hitből táplálkozó emez igazság és szeretet a mi egyházunknak egyik legdrágább kincse. Az *igazság*, amely nem ismer elnézést és alkut, ha a magunk megítéléséről van szó, és a *szeretet*, amely nem ismer lenézést és gyűlöletet másokkal szemben. Az igazságnak és a szeretetnek kettős ereje kovácsolja acélossá a mi kötelességérzetünket és emeli magasra az erkölcsi elkötelezettséget, az Istentől nyert misszió piedestáljára a munkáról való felfogásunkat. Az örök igazság, amely mindig új marad, — s az Ős szeretet, amely mindig világmegváltó hatalom.

Ez a két csodálatos erő, az emberi haladásnak egyaránt értékes tényezőjévé teszi az egészséges konzervativizmust és a józan liberálizmust. Az *egészséges konzervativizmust*, amelyik nem szégyenli védelmére kelni a réginek, ha jó, s a *józan liberálizmust*, amelyik nem tart mindent veszedelmesnek csak azért, mert új. Krisztus szavai szerint: *a menyneknek országára megtanított ember olyanná válik, mint a jó gazda, aki őt és újat hoz elő az ő élet-tárából.* (Máté 13.) S a becses ónak és az értékes újnak, a világejlődés irányítására hivatott két hatalmas erőnek eredője az a helyes középúton járás, amelyik a régít és újat gondosan mérlegelve, mindeneiket megpróbálva, azt, ami jönnek bizonyult, megtartva: — nem tér le a régi kipróbált ösvényekről, de mindig nyitott szemmel halad azokon, hogy meglasson s közjóra fordíthasson minden olyan újat, ami az értékesítésre valóban érdemes.

A lelki tevékenységnek minden mezején s az életnek minden vonatkozásában az arany középúton haladás az, amelyik nem engedi megdermedni lelkünket az érinthetetlen hagyományok elfogult kultuszának kriptájában. — és nem engedi elégni legéltőbb javainkat a felelőtlen radikálizmusnak izzó kohójában. Az Isten képeire teremtett embert megbecsüli, a jót, a tökéletesedést kereső kutatás jogát tiszteletben tartja; a szabad mozgást valamely külső tekintély tilalmának gátjával nem akadályozza; a kutatás közben öntudatosá, a szabad mozgásban izmossá vált egyént beállítja élő kőnek az Isten dicsősége hajlékába és a közjó hasznos eszközévé teszi. A közboldogság készséges szolgájává nevei a szabad embert, az Istennek szabad gyermekét. Erő az ilyen *öntudat*, amely kizárólag a saját belső értékére támaszkodik és sohasem veszi igénybe az erőszak eszközeit; méltóság, önfényű méltóság ez, amely mindig és mindenben kerüli a tartalmatlan külső fényelgést. És ha a puritán öntudat fényéhez társul szegődik a krisztusi szeretet melege: akkor előttünk áll a maga eszményi magaslatán a teremtés koronája, az ember, mint az Istennek képe. Az ember, amilyenek az embert az Isten akarja.

És ha a közboldogság szolgálatában eddig is *nagy feladataink* voltak, ezután még nagyobb feladatok várnak reánk. Evangéliomon alapuló egyház-szervezetünk, zsinatpresbiteri berendezkedésünk feltételezi s hitünk követeli mindnyájunknak — erőnk-höz mért — közreműködését az egyházi, a vallás-erkölcsi, az egyháztársadalmi céljaink megvalósításában.

Nagy feladataink teljesítése közben, akár a *kultúra*, akár a *humanizmus* mezején fáradozunk is: soha sem szabad felejtenünk, hogy egyházi életünk nyilvánulásának bár nem egyedüli, de összefoglaló fóruma és középpontja: a *templom*, mint a hívők boldog testvéri találkozásának a helye, az atyai ház. S ha a családi és iskolai nevelés, valamint az egyháztársadalmi munkák szervei: a gyülekezetek körében működő különböző egyesületek a maguk magasztos célját a kivánatos eredménnyel el akarják érni: a főcélit sohasem tévesszék szem elől, hanem az egyházunk körében található építőerők tömörítésére, az atyai háznak népszerűsítésére, a boldog testvéri találkozás útjának egyengetésére törekedjenek.

Egyházunknak veteményes kertjeiről, az *iskolákról* szólva: a tárgyilagos elfogulatlanság egyenességével kell megemlékeznünk arról, hogy a mi iskoláink kulturális és nemzeti szempontból egyaránt megbecsülhetetlen értékek. Nem is következhetik el olyan idő, amikor ezt bárki is kétségbevonhatná, s egyházunknak a magyar nemzeti kultúra érdekében tett nagy szolgálatairól megfejelkezhetnék.

Önmagunknak sem szabad megfejelkezünk hagyományos kötelességeink teljesítéséről. Minden lehető áldozat árán fenn kell tartanunk, a kor színvonalára kell emelnünk összes meglévő iskoláinkat és egykönnyen, komoly kényszerítő ok nélkül nem szabad azoktól megszabadulni akarnunk.

Viszont a rendelkezésünkre álló anyagi eszközök fogyatékosága mellett néha indokoltnak, vagy talán éppen magasabb kulturális szempontokból elkerülhetetlennek is mutatkozhatik, hogy egyes — létföltételeikben alaposan megingott — iskoláink tovább fenn-tartásáról, fájó szívvel bár, de mégis önként lemondjunk.

Sőt elképzelhető olyan időnek az eljövetele is, amikor a nemzeti érdek, a *salus rei publicae*, ez a minden jó magyar ember szemében *suprema lex*, az iskolaügyi autonomia terén is több-kevesebb áldozatot kívánhat, esetleg bizonyos kategóriák fel-áldozását követelheti meg. Ha valamikor magyar állami komoly létérdek kívánna az egyházaktól ilyen áldozatot: az idők parancsoló szavát bizonyára a magyar református egyház értené meg leghamarább.

De a bármilyen nehéz idők eljövetelére nem szabad ölvetett kezekkel várnunk, hanem minél teljesebb fegyverzettel: különösen a *vallásitanítás* intenzívebb tételével, a *vasárnapi iskolák* meghonosításával, a *gyermekek lelki fejlődése* iránt való érdeklődés felkeltésével, a *családoknak az egyházi életbe bevonásával*. Az előhaladot pedagógia vívmányaihoz alkalmazkodó *vallásitani jó kézikönyveknek*, valamint a vallásitanárok és a szülék használatára alkalmas *vezérkönyveknek* szerkesztésétől a vallásos nevelés terén számottevő gyakorlati eredmények remélhetők.

Közép- és főiskoláink mellett az *internátusok* a nevelésnek hatásos eszközei, az iskolai tanítás munkáját főleg ezek egészítik ki. Büszke önérettel szeretünk hivatkozni arra, hogy a mi magasabb iskoláinknak minő dicsőséges szerepük volt a múltban. Igazunk is van de ez a hivatkozás, ez a múlt bennünket arra kötelez, hogy ismerjük fel, s hogy érezzük át misszióinkat a jövőre. A múltba való kényelmes elmerülés csupán álmos merengés; a hivatásunk tudatára ébredés tevékeny munkás, apostoli erő. Ha ko-

molyan azt akarjuk, hogy a régi jó idők legbecesebb kalvinista erényei: a puritán erkölcsi felfogás, a kötelességtudás, az istenfélelem, az emberszeretet, a hagyományos magyar hazafias szellem plántáltassanak a jövő irányítására hivatott ifjaink lelkébe: akkor ne felejtjük el, hogy az egészséges plántálásnak ezt a munkáját az iskola magában véve nem, hanem csak is az internátussal kapcsolatban végezheti el.

„Nem szégyenlem a Krisztus evangéliomát, mert Istennek hatalma minden hívőnek idvességére”. (Róm. 1₁₆.) Az evangéliom szabja meg az Istenhez való viszonyunkat. Az Isten Atyánk, az emberek testvéreink. Az evangéliom szabja meg más felekezeti embertestvéreinkhez és más felekezetekhez való viszonyunkat is. Benső meggyőződéssel állítom, hogy szükségesek a felekezetek és az emberek egészséges versenyei. — de ezeknek rugója a szenvedély és a gyűlölet soha nem lehet. A versenynek egyetlen célja, hogy meglássuk: ki gyümölcsözteti a leghivebben a reá bízott talentumokat. „A mi vitézkedésünknek fegyverei nem testiek”. (2. Kor. 10₄.)

Az az Isten által igazán áldott élet, amely áldással igyekszik lenni az emberekre nézve; az az Isten képet méltán hordozó egyház, amelyik a szeretetnek minél dúsabb javait hinti szét. A szeretet a jövő és az örökkévalóság, a szeretet a béke és a boldogság. Ezzel a mindennél erősebb isteni fegyverrel: a szeretet hatalmával holtig híven küzdjünk a jövőért, a békéért, a boldogságért, az örökkévalóságért.

És ha valamikor szüksége volt a nagy világnak s ebben a mi szűkebb kis magyar világunknak a szeretet megváltó munkájára: úgy épen most, élet-halál harcunk folyamán s talán még inkább ennek lezajlása után fokozott szükség van és lesz a szeretetnek gyógyító, az építő munkában versenyző nemes harcára.

Ennek a minden képzeletet meghaladó méretekben romboló rettenetes háborúnak pusztításait csak majd a béke idején ismerjük meg teljes mivoltjukban. De hogy a tennivalóknak csupán egyik körére mutassak rá — annyit már most is láthatunk, hogy például a rokkantak és ezek családtagjainak, a hadi özvegyeknek és árváknak gondozása terén olyan óriási feladatok várnak az államon kívül a társadalomra s különösen az egyházakra is, amelyek teljesítése — mint a háború igazi áldozatai iránt tartozó nemzeti nagy hálaadónk egy részének lerovása — alól épen mi legkevésbé akarhatjuk magunkat kivonni.

Az egyházak, a közjótékonsági intézmények, a meglevő és új egyesületek számára — a legközelebb teljes erővel meginduló egységes országos akció során — az ugyanazon nagy célra irányuló szakadatlan tevékenységnek beláthatatlan mezeje nyílik meg.

Az állami organizmus és a társadalmi szervezet, ennek körében különösen az egyháztársadalmi szervezet, egymást kiegészítve, de egyik a másiknak szabad mozgását ok nélkül nem korlátozva, kell, hogy összhangzatosan együttműködjenek a hadi rokkantak és családtagjaik, a hadi özvegyek és hadi árvák többnyire mostoha, de minden esetben súlyos sorsának lehető enyhítésére.

Elteltekintve az e célból mindenki részéről saját erejéhez mérten hozandó anyagi áldozatoktól: az emberi szív buzgósága idáig soha nem ismert méretekben talál most nemes munkatérre.

Az állam és a gazdagabb társadalmi rétegek bármilyen nagy anyagi áldozatokat hozzanak is a rokkant ügy céljaira: a rokkantaknak és családtagjaiknak megfelelő gondozása, bátorítása, lelki világuk irányítása, életkedvüknek, tettvágyuknak, jövőbe vetett hitüknek felköltése és állandó megtartása: mindez pusztán az anyagi eszközök segítségével, bármennyi pénzáldozattal is, meg nem valósítható. Az anyagi javak az emberi szíveken keresztül találják meg a segítés legbiztosabb útját. Irgalmas samaritánusokra van szükség. Csupán a felebaráti szeretet állandó segítségével, a szív és lélek önfeláldozó munkájával teljesíthető olyan feladat ez, amelynek ellátása különösen a lelkipásztorokra, a tanítókra, az egyháztársadalmi téren kipróbált munkaerőkre (férfiakra és nőkre egyaránt) vár.

Kell-e továbbá különösebben hangsúlyoznom, hogy a hadi árváknál is az állam és társadalom bármilyen dús anyagi áldozatkészségén felül minő nagy jelentősége van a vallás erkölcsi nevelésnek? Amint ezt a miniszterelnök úrnak idevonatkozó nagyszabású programja kifejti: a gyermek vallását tekintve kell vennünk úgy a hadiárvák elhelyezésénél, mint ezek pártfogóinak kiválasztásánál. S a hadiárvák vallás erkölcsi felügyeleténél ismét a lelkészekre, tanítókra és egyéb egyháztársadalmi tényezőkre vár nagy és nemes szerep. A hadiárvák befogadására szánt internátusoknak is — ugyancsak a kormányprogram szerint — az egyházi tényezők közreműködésével, vallás erkölcsi alapon kell létesülniök.

Az új feladatoknak mennyiség és minőség tekintetében óriási területe, a tennivalóknak mérhetetlen perspektívája ez. De ha egyszer a Gondviselés ennek a nehéz korszaknak fiaivá tett bennünket, igyekezzünk méltók lenni a korhoz, amelyben élünk s óriás időkben ne váljunk törpékké. Mindenkit hasson át az a tudat, hogy ha egyszer ránk szakadt a mondhatni emberfeletti kötelesség: annak lehető teljesítése elől nem szabad meghátrálnunk. De nem is akarunk meghátrálni. Ha a protestáns egyházaknak, mint ilyeneknek szegénysége megakadályozza is a nagyobb szabású anyagi erőfeszítést: egyes egyháztagjainknak vagyoni ereje, mindnyájunknak áldozatkészsége arra az ambícióra sarkal, hogy elöljárjunk a szeretet munkájában. Egyházi és világi vezetőink példaadása, lelkipásztoraink hivatásszerű munkálkodása, egyháztársadalmi tényezőink és intézményeink vállalt működése bizonyára méltó részt követel magának a nagy nemzeti feladat gyakorlati teljesítéséből.

A mi felekezeti külön érdekeink, amint a múltban sohasem állottak, úgy a jövőben sem állhatnak soha ellentétben az egyetemes nagy nemzeti érdekekkel; sőt a mi jól felfogott egyházi céljaink szolgálata közvetve mindig a nemzeti érdekek előmozdítója is volt.

Ez a háború — mindjárt kitörésekor — egységszerűbbnek mutatta be a mi sok tekintetben széttagolt nemzetünket, mint ahogy azt nem csupán ellenségeink hitték, de részben magunk is képzeltük. A nemzeti egység megerősödött tudatára

emelkedett érzéseinket csorbitatlanul, sőt még fokozottabban megerősítve kell átvinnünk a béke korszakába, a romokat eltávolító, a sebeket begyógyító, a pusztulás helyén építő nemzeti munka időszakába. Ha számban megfogyatkozva, anyagiakban sokan meggyöngyülve kerülünk is ki a háború forgatagából: mi a túlélők a szenvedések tűzpróbáján megnemesült új érzéseket, az istenfélelemben, az emberszeretben, a magasabb erkölcsi felfogásban, az altruista lemondásban, a küzdelemre megedzettségben, a nemzeti egység megingathatatlan tudatában rejlő értékes kincseket vigyük át magunkkal az új korszakba s hagyjuk majd örökségül boldogabb utódaink számára.

Igenis a magyar nemzeti feladatok megnövekedett méreteinek, létfenntartásunk parancsoló követelményeinek, minden jó magyar ember jól felfogott érdekei egymásra utaltságának felismerése és meggyőződéses tudata épen nekünk, a magyar kálvinista egyháznak, egyházunk vezetőinek és minden hű tagjának elengedhetetlen feladatává teszi: senki ne müljön felül bennünket annak a kötelességünknek teljesítésében, hogy *holtig való hűséggel, minden tőlünk telhetőt meglegyünk, a magyar állam erejének, nemzetünk anyagi, lelki és erkölcsi javainak állandó gyarapítására.*

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Befejezésül legyen szabad néhány *egyéni reflexiót* tennem.

Egyszerű kálvinista parochiának derűs, tiszta légkörében, az én — poraiban is áldott — lelkipásztor édes atyámnak szavaiból és életének példájából szereztem lelkem legértékesebb kincseit. És amidőn most egyházmegyénk bizalmából, életemnek körpályán ismét közel jutok ezekhez a tiszta, derűs légkörű parochiákhoz: nem hallgathatok el két vallomást.

Az egyik az, hogy a derűs, tiszta légkört és világnézetet küzdelmes életem eddigi megfutásához úgy vittem magammal drága útravaló gyanánt, mint ahogy magaval viszi az ember eltűnt gyermekkorának boldogító, erőt adó legszebb emlékeit.

A másik az, hogy miként a körnek minden pontja egyenlő távolságra van a középponttól: úgy az én életemnek is mindig megvolt a maga változatlan közepe, amelytől soha nem távolodtam el: az istenfélelem s az ebből fakadó emberszeretet.

Odajöttem, ahonnan tulajdonképpen el sem távoztam: haza jöttem. Testvérek között vagyok, nem idegenként, de itthon érzem magam. Csak megújítom és megerősítem a fogadást, amelyet konfirmációmkor tettem: *a holtig való hűségről szóló fogadást.*

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Nem formászerű programot kívántam adni, csak őszintén feltártam azokat az érzéseket és gondolatokat, amelyek ez órában betöltik szívemet, lelkemet.

Egyelőre én programot már csak azért sem állíthatnék fel, mert ha egyébként jogom lenne is hozzá, annak beváltásához ezidőszerint hiányoznék az erőm és időm.

A közéletnek egy olyan, túlságosan is elfoglalt munkása vagyok, akinek új munkára, új gondra sem szüksége, sem érkezése nincs.

De ha mindez így van, méltán kérheti bárki is: miért vállalkoztam mégis erre a komoly munkát igénylő egyházi díszes vezető állásra, amellyel nemcsak a szereplés dicsősége, de a kötelességek egész sorozatának teljesítése is jár?

Igazán nem térhettem ki az elől a nem keresett, nem kezdeményezett, de velm szemben oly megható, oly parancsoló módon megnyilvánult bizalom elől, amelynek eleget tenni elengedhetetlen kötelességemmé vált.

Az egyházszeretet, az egyházam szolgálatára sarkaló belső ösztön, a jóakarat, a buzgóság, a lelkesedés nem hiányzik, mert nem is hiányozhatik nálam. Időm idővel több lesz. Erőtelenységemet pedig bizonyára megerősíti az az eléggé meg nem köszönhető, elnéző szeretet, az az előlegezett bizalom, az a jóságos támogatás, ami engem itt mindenfelől fogad. Megerősíti az én mélyen tisztelt elnöktársamnak, az esperes úrnak, valamint a mi örökös tiszteletbeli gondnokunknak, nagynevű egyik elődömnök tapasztalata, tudása és ereje. Megerősíti egyházi és világi munkatársainknak munkakészsége és kötelességtudása. Megerősíti a mi köztisztelettel környezett püspökünknek, egyházkerületünk lelki vezérének, — aki közöttünk megjelenésével a mai napot nemcsak én reám, de egész egyházmegyénkre nézve valóban emlékezetessé tette, — velünk jóságosan együttérzése, irántam való őszinte jóindulata, munkámban bölcsen irányító hathatós támogatása.

De mindenek felett bízom az én jó Istenemben, aki engem idáig soha el nem hagyott, aki mindig megerősített, amikor erre szükségem volt és aki bizonyára nem hagy el épen most, amikor atyai segedelmére legnagyobb szükségem lesz.

Egyházam, egyházmegyém iránt érzett nagy szeretettel, Istenbe vetett erős hittel foglalom el ezt a díszes helyet, amelyre legalább idők folyamán méltóvá igyekszem lenni.

Isten bőséges áldása legyen vállvetett munkánkon!

Egyház

Egyházmegyei gondnoki beiktatás.

A heves-nagykunsági egyházmegye f. ho 17-én iktatta be újonnan választott gondnokát dr. újfalvai Némethy Károly v. b. t. t., államtitkárt.

E nevezetes esemény alkalmából az egyházmegyén kívül álló férfiak közül is többen jelentek meg Túrkevéen, az ünnepség színhelyén, úgymint Debreczenből dr. Baltazár Dezső püspökünk, Domahidy Elemér, Márk Endre, Kiss Ferenc, Könyves Tóth Rálmán, D. Lencz Géza, dr. Kun Béla, Futó András és Erdős Károly, kiket a kisújszállási állomáson Török Imre egyházmegyei főjegyző üdvözölt; Budapestről pedig az új egyházmegyei gondnok kíséretében utaztak Bárczy István, Ruffy Pál és Haypál Benő négy előkelő budai presbiterrel együtt, akiket a túrkevei állomásnál Tóth Imre helybeli polgármester fogadott.

Az ünnepélyes aktus napján 9 órakor harangzúgás mellett megtelt a túrkevei templom, ahol püspökünk ihletett imádsággal ragadta a lelkeket a kegyelem trónjához. Majd Győry Lajos esperes buzgó fohással, dr. Végh Sándor h. gondnok pedig tartalmas beszéddel nyitotta meg az egyházmegyei közgyűlést, melynek kimagasló pontja az új gondnok hatalmas, korszerű, gondolatokkal bővölködő, magasan szárnyaló programbeszéde volt, amit közös örömeinkre és tisztelt olvasóink gyönyörűségére is, teljes egészében szerencsések vagyunk lapunk vezető helyén közölni.

A programbeszéd elhangzása után Győry Lajos esperes az egyházmegye, dr. Baltazár Dezső püspökünk nagy hatású beszéddel az egyházkerület, Harsányi Sándor lelkész a túrkevei egyház, Haypál Benő a budai református egyház és Nagypénteki Református Társaság nevében köszöntötte dr. Némethy Károlyt. A templomi ünnepséget Győry Lajos izlésesen készült album átnyújtásával és az új gondnok köszönő szavakkal zárták be.

Némethy Károly a beiktatás után a városházán fogadta a helybeli református és római katolikus egyház és az izraelita hitközség, a város, az egyházmegyei református gimnáziumok, a helybeli polgáriskola, a heves-nagykunsági egyházmegyei és túrkevei református tanítótestületek küldötteinek tiszteletét.

Délben másfélszáz személyre rendezett gazdag ebéd volt, melyet a jelenvolt előkelőségek huszonegy pohárköszöntővel fűszereztek. Úgy az egyházmegyei gyűlés alkotó tagjai, mint a vendégek kedves emlékekkel váltak meg a vendégszerető Túrkeve város szereietreméltó lakosságától.

A szatmári református egyházmegye tavaszi közgyűlését

Szatmárnémetiben 1916 április 11-én Kovács Lajos esperes ezen szavakon kezdődő szép imádsággal nyitotta meg: „Nem szűnt meg ajkainkon óh Isten! a fohász, nem fogyatkozott meg keblünkben a sóhajtás... mert várván vártuk a jót és nem jö el”.

Bizony immár negyedik rendes gyűlésünket tartottuk most a háború kitörése óta s még mindig alkalmi volt szánkban ez imádság és a 35. zsoltár első verse, melyet gyűlési közönségünk szemmel láthatóan elzékenyedve énekelt.

Gyűlésünk a körülményekhez képest elég népes volt; 35 lelkész, tehát a létszám felénél több megjelent. Talán legközelebbi gyűlésünk legalább a megnyitáskor népesebb lesz, mert a most tárgyalt ügyviteli szabályzat szerint 4 korona bírságot fizet az igazolatlanul távolmaradó gyűlési tag.

Mint mindig, most is az esperes időszakai jelentése volt a különösebb érdeklődés egyik tárgya. Kezdődött annak megemlékezésével, hogy a háború miatt egyre üresebbek lőnek az utcák, a mezők, a családi tüzhelyek. Ennek dacára, ha nehezen is, de Istennek hála, rázkódtatás nélkül folyik a munka minden téren. Sajnálatosabb tény gyanánt említhető, hogy a szegénység, a tanító-hiány és némileg némelyek nembánomsága folytán öt egyházunkban huza-mosabb idő óta szünetel a tanítás.

A jelentés nyomán vita nélkül elfogadta a közgyűlés az esperes következő nevezetesebb indítványait:

1. Mivel a temető használata vitás lett az egyház és a belhivatalnokok között, a további súrlódások elkerülése végett az egyházak a belhivatalnokok temetőhasználati jogát megfelelő értékben váltsák meg.

2. Egyházmegyénk fejezze ki abbéli nézetét, hogy legsürgősebben megoldandó kérdés az özvegy lelkésznék és árvák anyagi helyzetének javítása, miért is felkérelük a Konvent megfelelő intézkedések tetelére.

3. A növendékeknek a mezei munkákra fokozottabb mértékben igénybevétele miatt a tanév május elején végződjenek, minél fogva az egyházak látogatása is a szokottnál előbb történjen.

4. Az 1894-ben Óvárban tartott lelkészi értekezlet határozatának felújításával — mivel azóta a lelkészi karban nagy változások lettek s a jelenlegi lelkészek kétharmadának nincs meg az életrajza — hívasanak fel a lelkészek, hogy életrajzukat tetszés szerinti terjedelemben szolgáltatassák be az egyházmegye levéltárába, hol azok, mint értékes történelmi adattár, őriztetnek.

Miní az időknek sajnos jelenségét említi fel a jelentés, hogy amely egyházakban a belhivatalnoki terményfizetés megváltására kötött egyezség érvénye lejárt, ott a presbiteriumok a leghatározottabban állást foglalnak a megváltási összegnek a viszonyokhoz alkalmazkodó felemelése, vagy a díjlevél szerinti fizetés természetben kiszolgáltatása ellen. E miatt két presbiterium ellen folyik jelenleg is fegyveres eljárás, de valószínűleg fog következni még több is.

Intelem ez. — jegyzi meg az esperesi jelentés — ilyenemű egyezségkötések engedélyezésénél.

Mi türes-tagadás, e jelenség egyházi közérdekünk elevenébe vág s kell, hogy vezérembereinket, leendő zsinati képviselőinket gondolkozóba ejtse s megfelelő törvények alkotására indítsa, ha ugyan vélik, hogy a belhivatalnokokon szent érdekek kockája fordul meg. Hogy helyi nagyságok hiú hatalmi vágyakozásban tovább legalább ennyire ne dobzóhassanak, haszonlesésükben presbiteri esküjokről mégis ennyire meg ne feledkezzenek, a törvényt okvellen szigorítani s a közigazgatási eljárást gyorsítani kell. Am ez sem elég. Némelyeknek, kiknek magasztos tiszte a jog, törvény és igazság védelme, be kell látniok, hogy a demagógoktól megrontott békeség árát mégse böles, mégse célszerű, mégse emberseges dolog mindig a belhivatalnokokkal fizettetni meg, mint eddig sok esetben; és hogy van olyan örkesség, mely rosszabb a háborúnál. Egyébiránt a tavalyi okvetetlenkedők példáján nem okuló két presbiterium tagjait a bíróság mérséklettel, de elbizakodottságuknak mégis zokon eső mértékben megbuntette.

Esperesünk továbbá jelentett a lelkészi karban történt változásokról. Fábián Károly és Szeőke József lelkészek váratlan elhunyt a legbensőbb meghatottsággal vétetett tudomásul. Az előbbiről a Debreczeni Protestans Lap már közölt méltatást, az utóbbiról, a szelid és jólelkű férfiúról, a szerény, de a látzottnal jóvalta értékesebb kedves egyéniségről, a kitűnő nekrológ íróról is bizonyára lesz, aki méltóan megemlékezzék.* A halálukkal megüresedett tanácsbírói állásokra május 15. határidővel elrendeltetett a szavazás.

Kormány Bertalan kömörői, Kocsis József sonkádi, Lovass Sándor nábrádi öreg lelkésztársainktól azon óhajttással búcsúztunk, hogy 40 évi hű szolgálattal nagyon megérdemelt nyugalmuk idejét tegye tartóssá, boldoggá az Isten kegyelme. Kömöröbe Kollenay Lászlót, Sonkádra a távozó apa derék fiát: Kocsis Kálmánt hívták meg. Géberjénbe a tavalyi nyugdíjazás folytán Szabó Gyulát.

A tanítók közül se itthon, se a harctéren nem halt meg újabban senki. Két tanítónő távozott, egy pedig e gyűlésen felesküdt. A tanügy terén semmi említésre méltó nincs.

A gondnoki számadások hovatovább szabályszerűbben készülnek. Pár helyen azonban ezúttal is hanyagság tapasztaltatott. Az ügyviteli és beruházási szabályzat tervezését elfogadták és külön füzetben ki nyomtatását elrendelték.

* E referáda beküldése óta már hozott is lapunk nekrológot b. e. Szeőke Józsefről Pótor Elemér tollából, a május 6-án megjelent 19. számának 221. és következő apjain. — Szerk.

Valami 16 kerületi határozat tudomásul vétetett, egy közülök azon kérelemmel, hogy amely gyülekezet az egyházkerület térképét az egyház számára már megvenni kényszerült, azt a kerület ne kényszerítse, hogy e különben is kifogásolható térképét még az iskola számára is megvegye.

Élénk helyesléssel üdvözöltük Juhász László györteleki lelkész indítványát a szatmárnémetii református nőnövelde fejlesztése tárgyában. E fontos ügy előkészítése egy lelkészekből, világiakból alakított bizottság feladatává tétetett.

Egyes egyházak, belhivatalnokok különböző tárgyú beadványai letárgyaltatván, a 92 számból álló tárgysorozatnak végére jutottunk. Majd közebédhez ültünk s végre szétoszoltunk azzal a reménykedő bizodalommal, hogy Isten nem kísért feljebb annál, amint elszenvedhetjük és mire még egyszer összejövünk, a háború sárkányai odúikba visszatérnek, hogy a mulasztások, hiányok, veszteségek pótlását mihamarabb megkezdhessük.

Tiszabecs, 1916 április 22.

G. Szabó Mihály,
egyh. m. aljegyző.

Iskola

Ismétlő iskolások vallástanítása.

Az ismétlő iskolások vallástanításáról, ide vonatkozó alapelvekről általánosságban közölt (P. L. 6. sz.) felszólalásom — úgy látszik — nem volt alkalmas nagyobb körű vélemény nyilvánítás felköltésére; -- annyit azonban mégis elértem vele, hogy itt-ott megmozgatta a csendes vizeket s részben értékes gondolatokat, sőt példányszerű útmutatást is vetett felszínre.

Szerettem volna az illetékes körök és hivatásos tényezők nagyobb érdeklődését felkölteni, s mint a tiszteletre méltó „dr.“ (12., 13., 14. sz.) megmutatta, mikor példaadása által a tanítás méreteit megszabta, didaktikai alkalmas formáját is megjelölte: mások is kedvet kapnak vala és hasonló hasznos vélemények nyilvánításával a fontos és mélyreható tárgy megvitatásával hozzájárultak volna a világosság fényesebb és erősebb érvényesüléséhez.

Nincs azért idő és ok a tovább való várakozásra, hanem első — általános felszólalásom folytatásaként — mondani kell valamit az olvasókönyv anyagának beosztásáról s arról, amit némely. — röviden felszólalók a módról is várnak, mint „Az Út“ 2. számában reám történő hivatkozás, amely ezt mondja: „A kézikönyv említettése ellen emeli fel szavát, (t. i. én) azonban sajnós, nem ad határozott és világos véleményt arról, hogy ezzel. — a vallástanítás szempontjából, — legmegközelíthetlenebb típussal mit és hogyan kell cselekednünk?“

Hát hiszen, van itt valamelyes kívánni való, mit a tantervkészítők sem hagytak figyelmen kívül, t. i. a vallástanítás „Vezérkönyve“, amelyre a kerület pályázatot hirdetett, de pályamű ez ideig nem jelentkezett és amely kívánalom fennáll és teljesítendő. Ez a hiány azonban nem képez elháríthatlan akadályt a vallástanítási munka megkezdésénél.

Nem állíthatja meg az egész, sürgősen életet kérő munkát, mely a jövő nemzedék vallásos, és pedig értelmesen is vallásos képzésével egy új és erős református elemet kíván adni a sok tekintelben elernyed és a régi hithűség erős várából a közöny süppedékes mezejére tévedt — és ez által régi karakterét és dicsőséges jó hírnevét veszélyeztető kálvinista társadalomnak.

Ott van a biblia, ott az Olvasókönyv, melyek alapján úgy is minden vallástanítónak individuális rátermettséggel önmagának kell lelkéből és agyából kiváltania az anyag méreteinek kiszabását, paedagógiai eljárásának didaktikai és katekhétikai módjának egész útvonalt.

Hiszen azért lesz itt való munkánk: „önálló vallástanítás“, hogy a tanító individuális érvényesülése — épen a tanítás szabadsága szempontjából — akadályba ne ütközzék, — és ezért bizzuk ezt a nehéz, de szép és magasztos munkát a leghivatottabb egyénekre, a lelkészekre és képzett vallástanítókra, mert ezeknek tudásában, hűségében és lelkiismeretes közreműködésében teljesen megbízhatunk.

Jól tudom és elismerem, hogy az ilyen vallástanítás új mezőt nyit meg az oktatás birodalmában. Megállapítom, hogy ez nagy, kitartó munkát, valláspszichikai elmélyedést, a tanításban körültekintő eljárást, didaktikai készültséget, rövid, velős igazságok megállapítását kívánja tőlünk; de hát hiszen ezek nélkül nem is lehetünk „önálló vallástanítók“, ezt az előkészülést és előkészítést megérdemli az a szabadság, mely nekünk adatott és amelynek alapján egyenes, tiszta gondolkodású és a fejlődés útján elkészült, lelki életében mélyen vallásos híveket nevelünk és adunk a református egyháznak.

Az elmondottak már világosságot sugároznak arra a felvetett kérdésre, hogy az ismétlődő iskola vallástanítási „típusával“ szemben mi a kötelességünk? — „mit és hogyan kell cselekednünk?“

Teljes önállóság, teljes szabadság van itt adva a tanítónak. Tanítási eljárásában, paedagógiai módszer és didaktikai megállapodásaiban senki sem háborgatja, hiszen ő maga, teljes felelősséggel és megállapodott tudással mint legbiztosabb „élő módszer“ áll a központban, hogy megmutassa az utat, amelyen és az eszközöket, amelyekkel biztosan elér kitűzött céljához.

Hátra volna még tanítási példák adása még világosabb bizonyosságául annak: mit és hogyan kell cselekednünk? — de ezt ezúttal — az anyag beosztásának felmutatása miatt mellőzni kell. Majd talán sor kerül erre is, különben is rámutathatok egyelőre „dr.“ (12.,

13., 14.) számban közölt és általában helyt álló e nemű minta tanítására, ki a kezdő és évvégi tanítást mutatja be. Bemutatja pedig a bibliás tanítást egész átgondolt menetében módszer, didaktikai és — talán hozzátehetem, katekhétikai eljárásával.

Nincs ehhez most hozzátenni valóm, csak köszönet illeti „dr“-t azért, hogy így részletesen is foglalkozott a fontos tárggyal, s ha talán a felvett bibliai szakasz magyarázásánál — a dolog természeténél fogva — kissé szélesebb mezőre lép és terjedelmesebb tárgyalásnak, ismertetésnek enged tért: módszertani eljárása az összefoglalásban, a tudást megrögzítő kérdések csoportosításában s általában figyelmet érdemlő katekhétikai eljárásában igazán mintául szolgálhat.

És most áttérek a Zsigmond S. vallástani olvasókönyvi anyagának 3 éves (a tanterv alapján) beosztására. Ez a könyv a Biblia mellett szintén elsőrendű segéd-eszköz, melynek anyagát nehéz dolog ugyan sablon szerint csoportosítani, nem is a régi, — megszokott rideg határok megvonását akarja e beosztás, — mint tiltó akadályt szolgálni; hanem bizonyos renddel irányt kíván mutatni a tanítási eljárásban.

Íme a beosztás:

I. év.

Ezen a fokon teljesen elég, ha — biblia olvasás és tárgyalás rövid menete mellett — felelevenítjük mindazokat a tudnivalókat, melyeket a növendékek rendes iskolaköteles idejük alatt tanultak.

Így tárgyaljuk a tanterv határozott utalása szerint: Jézus élete. Isten országa tételeket. Azután felvesszük az első hívők s egyházak történetét, az apostolok cselekedeteiről írott könyvnek különösen a Szentlelek kitöltésére, apostolválasztásra, István vértanúra és Saul megtérésére vonatkozó részeit. Ugyanitt beszélünk általában a keresztyén életről, vagyis az erkölcsi törvényekről vázlatosan, megfelelő bibliai részek olvasása mellett.

Az olvasókönyvből csak a: Bevezetés, konfirmáció után. Jézus Krisztus. Első keresztyének. Csoda. Szentírás. Énekes könyv veendő elő, sőt a két utóbbi bővebb tárgyalása maradhat a III. év *Bibliai munka* című rész bevezetéséül. Imádságok, ének.

II. év.

Az olvasókönyvből: Kálvin élete egészen. A hitújítás győzelme, hatása általában és különösen hazánkban (VI. lev.) Isten, első igazság, ember, lélek. Az első alakulás és szervezés. (I—V. lev.) Az első presbiterek. (VIII. lev.) Presbiterek és kötelességeik. (XXIV. lev.) Egyesült erővel. (XXII. lev.) Mit kell tennünk magunkért. (XXIX. lev.)

Az egyes olvasmányokra vonatkozással olvasni kell a bibliából Pál apostol leveleit, mint: Róm.; és 1., 2. Kor. Gal. Efez. Kolossé, Thess.-beliekhez írott leveleknek hívőkre, hitigazságokra és erkölcsi törvényekre alkalmas részeit, rövid magyarázattal kísérve az egészet.

A II. hely. hitvallásból: IV., V., X., XI., XV. fejezetek olvasása a Róm. levél idevonatkozó részeivel együtt. Imádságok, ének. Önálló imádkozásra szoktatás.

III. év.

Az olvasókönyvből: Hitvédők: I. Rákóczy György, Lorántffy Zsuzsanna (IX. lev.) Nők munkássága a hitújítás korában. (X. lev.) Egyházunk elnyomatása. (XI—XII. lev.) Fénylő csillagok, elrabolt gyermekek. (XIII., XIV., XV. lev.) A törvény védelme alatt. (XVI., XVII., XVIII. lev.) Az utolsó nagy támadás. (XIX. lev.) Állami törvények. (XXV. lev.) Egyházi közigazgatás, szervezet. (XXIII. lev.) Iskolák. (XXI. levél) Istentisztelet. (XXVI. lev.) Bibliái munka. Szentírás, énekes könyv. (XXX. lev.)

A II. hely. hitvallás XVI., XVII., XXI., XXIV. fejezeteinek olvasása a Róm. levél idevonatkozó részével és rövid magyarázat.

Imádságok, ének. Önálló imádkozás.

Íme, így gondolnám a három éves csoport anyagát megállapítani, hogy tanítási menetünk a tanterv kívánalmaihoz alkalmazkodjék s megfeleljen annak a célnak, amelyet önálló vallástanításunk nagy munkájával elérni akarunk.

Sinka Lajos.

Közelet

„Viribus unitis“

A katonatiszteknel' mindenkor nagy súlyt helyeznek a „bajtársi“ jó viszony ápolására, ami tagadhatlanul nagyon helyes. Nálunk, „Krisztus katonáinál“, a református egyház tisztelőinél, lelkészek, tanítók és kántoroknál is erre törekedni elengedhetlen kötelesség. Ebből kifolyólag ama parancs „egymásnak terhét hordozzátok“, mint mindenütt, itt is szem előtt tartandó.

Ha a lövészárokból s nyílt csataterén harcolók mindenike (tiszték és közemberek) egyesült erővel segítik egymást a győzelem kivívásában, nekünk, egyházi tisztviselőknél szintén feladatunk az, hogy egymásnak segítségére legyünk az élet nagy harcterén folytatott küzdelemben, hogy a diadal biztosítsuk. . . Így gondolkozva és cselekedve lehetünk egymásnak valóban testvérei, hű munkatársai s tölthetjük be a szeretet törvényét.

De, hogy ez előzmények után tulajdonképeni célomhoz érjek, sietek reá mutatni arra, hogy Istennek hála, évek óta a különböző tényezők „viribus unitis“, kisebb-nagyobb mértékben munkába vették, hogy a lelkészeknek és tanítóknak hosszú időn át figyelmen kívül hagyott, elhanyagolt, részben tarthatatlan, siralmas állapotra jutott anyagi helyzetét javíttassák s legalább a mindennapi megélhetést e „nemzet napszámásai“-nak lehetővé tegyék. Erről tanúskodik a „fizetés minimum“ megállapítása, a „kongrua“, a „korpótlék“ stb.

Azonban mindezeideig az önálló „kántor-organisták“ — fájdalom! nagyrészen — továbbra is „mostoha gyermekek“ maradtak s csak távolból tekintenek az „ígéret földje“ felé s bár egy idő óta követik ama tanácsot: „kérjétek és megadatik, zörgessetek és megnyitattik“; kérésökre csak remény szivárvány, zörgetésökre csak zárva maradt ajtó lőn (kevés kivétellel) az „eredmény“. Pedig egyházi felsőbbjeink teljes jóakarata nem hiányzik s esaki s kizárólag a mostani viszonyok, — amikor a szükséglet nagyon megnövekedett, a fedezeti források több felől igénybe véve, részben megapadtak általánosan, — adják meg a sikertelenség szomorú magyarázatát.

Ily körülmények között érthető, hogy egyházi felsőbb hatóságaink, — a „nervus rerum“ hiányában, — a kántor-organistai korpótlék ügyében érdemleges és végleges határozatot nem hozhattak s csak ismételten ajánlották az egyházak figyelmébe s kebelbeli intézésére . . .

Ezekre s több más körülményekre tekintettel bártorkodom indítványt tenni a következőkben :

„Méltóztassék a tiszántúli református egyházkerület vezetősége egy részletes, kimerítő, számszerűleg teljes tájékoztató tervezetet dolgoztatni ki (olyan szakférfiúval, ki az ilyen számféle ügyekkel hivatásszerűen foglalkozik) s azt egy atyafiságos szeretettől áthatott elnöki leírat kapcsában egyházkerületünk minden lelkészének, minden tanítójának, — szokott egyházi úton és módon — megküldeni azzal, hogy — a tervezetben feltüntetett arányban — (mely kinek-kinek javadalmához mérten lenne megállapítandó!) legyen szíves minden lelkész és tanító hozzájárulni ahhoz, hogy — addigra, míg a változott viszonyokkal lehetővé lesz az ügy érdemleges és végleges elintézése — a részéről fizetendő összeget évenként, a meghatározott időben, szívesen és pontosan befizeti saját egyházmegyéje pénztárába, hogy abból és onnan, nyugta mellett átvehessék az illetékes kántor-organisták korpótlékukat.

Igen természetesen, amely egyházak már saját pénztárukból megadták, vagy ezután megadják a maguk kántorainak a korpótlékot, azon egyházak lelkészei és tanítói kihagyandók a felhívásból.

Ha érdekelt lelkész és tanító, egyházi tisztviselő-társaim közül valaki azon ellenvetést tenné indítványomra, hogy miért épen a lelkészek és tanítók tegyék össze a kántor-organisták korpótléka ideiglenes fedezésére szükséges összeget? E kérdésre az én alázatos feleletem ez :

Hálából és szeretetből, mely — szerintem — kötelez minket e cselekedetre, a kongruáért, a korpótlékért stb. s azért, mert hitünk fejedelme azt mondja: „arról ismernek meg titeket az emberek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek“ s „hogy egymásnak terhét hordozzátok“. . . .

Dixi et salvavi animam meam!

Dombi Lajos.

Külföld

A világháború és az angol ígéhirdetés.

Az angol háborús predikáció irodalom termékei ma még nem állanak olyan mértékben rendezésünkre, hogy belőlük az egész termelés benső értékére, minőségére vonhatnánk le következtetést úgy, ahogy ezt pl. a német háborús ígéhirdetésre vonatkozólag tettük (l. a Debreczeni Protestáns Lap 1915. évf. karácsonyi számát). Ámde egy pár kiválóbb theologusnak és vezető egyházi férfinak angol lapok által leközölt s onnan német egyházi folyóiratokba is belekerült alkalmi beszéd szövegei mégis eléggé irányadó mintául szolgálhatnak az angol világháborús vonatkozású predikáció irodalom túlnyomó része megítéléséhez. A D. P. L. érdeklődő olvasóközönsége számára leközöljük szószerinti fordításban az Allgemeine Evangelisch-Lutherische Kirchenzeitung f. évi 16-ik számából három vezető angol egyházi férfi háborús beszédének legjellemzőbb részleteit, hogy mindenkinek módjában legyen összehasonlítást tenni a német, angol s a mi ígéhirdetésünknek is evangéliumi jellege, mélysége, tisztasága s így maradandó értéke felől is.

Az első beszéd, melyet a kiváló skót theologus Rev. Principal Alexander Whyte D. D. LL. az I. Krón. 21, 1. v. felett tartott, többek között ezeket a nyilatkozatokat tartalmazza: „Nos, ha én e hatalmas írást félre nem értem egészen és isteni tanítását napjainkra vonatkozólag hamisan nem magyarázom, a jelenlegi német császár egy második Dávid az ő magas állásában, istentelen, vakmerő és gyilkos háborús örületében. És amint a szent írás világossá teszi, hogy Izraelben ama rettenetes végzetnek igazi és egyedüli oka Dávid király harci büszkeségében s istentelen, embertelen és despotikus érzületében keresendő, úgy ma is a világ számára kiomló vértel íratott meg, hogy e jelenlegi borzasztó katasztrófának igazi és bizonyos, ha nem talán kizárólagos oka ama sátántól megszállt embernek a dölyfében és hiúságában van, aki jelenleg Németország trónján ül és kényúri akaratát e szerencsétlen országra rákényszeríti. Mi nem ismerjük azt az egész ördögi sophistikát, amellyel Dávid saját lelkiismeretét lecsendesítette és összes tanácsadóit az izraelita vezetők és öregek között elhallgattatta. De a mi jelen helyzetünkben szándékosan és bűnös módon vak az, aki be nem látja, hogy egyszerűen Franciaország ördögi kigúnyolása a német császár részéről s az ő pokoli irigysége és gyűlölete Anglia ellen az, ami Németországot először egy nagy fegyvertáborra alakította át, majd a német csapatokat Anglia és békés szövegesei ellen indította”.

A szenvedélyes elvakultságnak és gyűlöletnek olyan kitörése ez, amelynek sem az igazsághoz, sem az evangéliom szeleméhez, de még csak a józan mérlegelésen alapuló mélyebb gondolkozáshoz is semmi köze. Am hogy hangjával és tartalmával mennyire nem elszigetelt, sőt ellenkezőleg, hogy mennyire irányadó theologus körök gondolkozás módját fejezi ki, erre jó példa a londoni püspök Krisztus, vagy Odin? c. világháborús vonatkozású beszéde. E beszédnek vezérmotivuma az a gondolat, hogy a világháborúban az Anglia által képviselt krisztusi evangéliom és a Németország által vallott és hirdetett Nietzsche evangéliom ütközik össze. Ez összeütközés fejtegetése közben mondja szónok a következő jellemző szavakat: „Ámde mialatt mély alázattal és megbocsátásteljes érzülettel felebbezünk Isten döntéséhez, ne tévedjünk a másik irányban sem. Isten maga elvárja tőlünk, hogy nézetünket fenn tartsuk a legmesszebbmenő önfeláldozás határáig. Ha hitünket igazolják a tények, ha bűn Belgiumot legázolni, mivelhogy épen kötelesség volt védeni, úgy Istennek harcát vívjuk az Isten számára; a felhalmozott halottak sorai martyrok sorai egy igazságos küzdelemben; nem a szabadság küzdelme ez, hanem a világ keresztyén voltáé; a választás ez: az újtestamentum istene, avagy a harcok-é, Krisztus, avagy Odin? melyik legyen a világ ura? A döntés, mely ma a mindenható trónja előtt van, nem kisebbre szól, mint erre. És ahol aztán ez az eredmény, ott a harcot a keserű végig kell folytatni. Amíg van ember a világon, aki az újtestamentumért sikra száll a hatalom evangéliomával szemben, a keresztyénségért, az új kulturvallással szemben, ez embernek lankadatlanul tovább kell küzdeni”.

A sajátos angol ügynek az igazság mezébe való indokolatlan felöltöztetése e beszéd is, mely szemforgató képmutatással minden jót és nemeset csak a maga faja erőfeszítésében lát, a rajta kívül álló hatalmas versenytársat ellenben örömmel s a jobb meggyőződés elfojtásával ajánlja fel a gonoszság veszedelmének.

Nemesebb hangot szólaltat meg s a hibák és bűnök mindkét oldalon való jelenlétét elismeri dr. Lyttleton egy beszédében, melyet a westminsteri St. Margaret templomban tartott 1915 márciusában. Dr. Lyttleton beszédében azt fejtegeti, hogy az angoloknak semmi joguk sincs egyebet várni, minthogy a németek a bosszúálló gyűlölet érzetével viseltetnek irántuk. „Ha mi keresztyén nép módjára akarunk cselekedni, akkor mi kötelezve vagyunk a keresztyén könyörületességet olyan alapon gyakorolni, amilyenre eddig nem emelkedtünk fel. Szükség volt így cselekedni, hogy egy 60 milliós nép megkíméltesse saját bosszuszomja következményeitől. A háborúban egyetlen egy kérdés sem merült fel

olyan, amelyik ehhez jelentőségben hasonló lett volna. Semminek sem volna, amit Európa békéje érdekében tehetnénk, a legkisebb értéke sem, ha egyúttal bizonyosságot nem tennénk arról is, hogy hajlandók vagyunk a szerint az elv szerint cselekedni, hogy mindenik nemzet bizzék az idő eljöveteleiben, amelyben szabad és lehetséges lesz neki élni és fejlődni a maga módján. Ha Angolország nem jár elől az önmaga felajánlásában, valaminek a feladásában olyan indító okból, amelyet szeretne más népekre rákényszeríteni, teljes joggal vádolhatnak meg képmutatással. Mikor egyszer azt mondtuk, hogy a kielii csatortát nemzetközivé kellene tenni, súlyos bíró férfiak azt javasolták, hogy mi ezt Gibraltár nemzetközivé tétele ígéretével kössük össze. E javaslatra azonban mások részéről az volt a felelet, hogy az angol néptől nem lehet várni a birodalom helyzetének gyengítését. Ha nekünk szándékunkban van mindent, amit a múltban szereztünk s még hozzá olyan birtokokat, amelyeket nagyon kérdéses módon kaparítottunk meg, megtartani és nyíltan hangoztatjuk, hogy birtokállományunk és előjogaink még oly csekély részét sem akarjuk feladni, bizony elhagyjuk a keresztyén tan alapelveit és ismét visszatérünk a versengés tana álláspontjára. A mi alapelveink azonban olyan zavartak voltak, hogy beszéltünk egyről és tettük a másikat, anélkül, hogy tudtuk volna, hogy mit cselekszünk. Ez volt a mi nemzeti bűnünk. Kötelességünknek tartottuk tehát nyíltan kifejtetni, hogy ha az alkalom eljön reá, Angliának elől kell járnia és egy bizakodó nemzet szerepét kell játszania, ki önfeláldozásra elő van készülve".

Bizony a háborúnak ez is angol, ha mindjárt talán nem is egyoldalúan sötétre mázolt szemüvegen keresztül való nézése.

Meglepő, hogy a békeidőben a keresztyén mélységet és szellemet igen gyakran hangoztató angol vezető theológusok hivatalos megnyilatkozásaiból oly annyira hiányzik úgy a háború okainak mélyebb vizsgálata, mint etikai hatásainak mérlegelése s általában az egész világkatasztrófának az isteni theodicea szempontjából való szemügyre vétele. Szenvedélyesség, elfogultság, az angol faj kiváltságos helyzetének és vezető szerepre való hivatottságának érzete sugalja mindmegannyit s így csak múló hangulatnak a kifejezői, de sem a megalázkodó hit bűnvallomása és bizakodó reménye, sem az igaz keresztyéni szeretet melege és a jézusi evangéliom átélő üdvözítő ereje nem lüktet soraikban, mely kihívóan angol színezetük dacára is valami olyan értéket kölcsönözne nekik, mint a német ev. ígéhirdetés számos kiváló termékének a bennük kifejezésre jutó örökkévaló gondolatok.

Dr. Varga Zsigmond.

Halottaink

Id. Baráth Imre, a gávai református egyház mintegy félszázadon át fáradhatatlan, hű, öreg lelkesze a folyó 1916-ik év május hó 10-én este nyolc órakor, hosszas szenvedés után életének 85-ik évében az Urban jobblétre szenderült. Porsátorát május 12-én délután a közelből és távolból egybesereglett gyülekezet méltó gyásztisztességtétele mellett temették el. A gyülekezete és egyházmegyéje körén kívül is általánosan tisztelt és példás munkásságú jó pásztor haláláról a gávai református egyháztanács fájdalommal érzéstől áthatott és benső szeretetre s hálára valló gyászjelentést adott ki. Nyugodjék szeliden s a békesség és kegyelet virrasszon hantja felett.

Salánky Kálmán a jog- és államtudományi kar III. éves hallgatója, aki kiemelkedő tehetségével, nemes jellemével, páratlan buzgalmával, a tudomány iránt táplált lelkesedésével a debreczeni m. kir. tudományegyetem igaz büszkesége volt, a folyó évi május hó 16-án, életének 24-ik évében, csendesen elhunyt. Hült tetemeit a református egyház szertartása szerint folyó hó 18-án helyezték végső nyugalomra. Haláláról a debreczeni egyetem tanárai és ifjúsága kegyeletes hangú jelentést adott ki. Áldás emlékére!

Különfélék

Kálvinista parókiák.

Zöld zsalukáteres, fehérre meszelt, árnyékos udvarú kálvinista parókiák, — de sok szép szó esett most rólatok. Egy a fiaitok közül, ki magas állásához új méltóság díszét öltötte magára, nagy ünnepség közben hivatkozott reátok, nevelő otthonára. Mások is dicsérték, mindenki magasztalt, volt olyan szónok is, országosan tisztelt világi férfiú, nem papi családból származó, ki nem habozott azt mondani, hogy *aki kálvinista parókián nevelkedett, csak jó ember lehet.*

Zöld zsalukáteres, fehérre meszelt, akácfavirágos kálvinista parókiák, tiétek az én szívem is egészen. És amint körülnézettek az ünnepet ülő diszes társaságban, dagadó szívvel fontolgom, hogy alighanem igaza van ennek a világi kitűnőségnek. A kálvinista papoknak lehet — meg van is — sok gyarlósága, sok emberi gyöngesége, de gyermeket úgy nevelni tán sehol sem tudnak, mint a kálvinista parókiákon. Nem az egyes példákra kell gondolni, amelyek közt esetleg az ellenkezőnek is akadhat bizonyossága, de nagy számok szerint, széles körben vizsgálni. Nem hiszem, hogy lenne még egy társadalmi kör, amelyik annyi érdemes, sőt kiváló munkást nevelne a hazának, mint a kálvinista papság.

Lám itt is: nemesak az ünnepeelt nőtt parókhian; az is, aki az ünnepi gyűlést, mint világi elnök, szép beszéddel megnyitja; az is, akit a gyűlés elnöke az egyházi képviselőben jötteken kívül különösképen kiemelve üdvözöl, a legmagyarabb város polgármestere. Aztán mások is: itt egy kitűnő pap, ott egy tudós tanár, egy magasalt bíró, egy elismert ügyvéd. Akár merre nézek, nem csak itt, ebben az ünneplő társaságban, de bármelyik körben, hol a magyarságot s az emberi előhaladásért lélekkel küzdők találkoznak, a kálvinista parókhiaik fiait — egyet kisebb, másat magasabb állásban, de mind-egyiket egyformán hűséges munkában — mindenütt megtalálom.

Zöld zsalukáteres, fehérre meszelt, patyolatiszta kis szegény kálvinista parókhiaik: csak neveljétek, csak szaporítsátok a fiaitokat. Hadd legyenek azok új honfoglalók, hadd foglalják el a hazát az önzéstől, kapzsiságtól, gyűlölködéstől, türelmetlenségtől, irigykedéstől, munkátalanságtól, léhaságtól, nemzetielleneségtől, a hitlenségtől és babonától, a tudatlanságtól és képmutatástól a kálvinista parókhiaik nyílt, egyenes, lángoló magyarságú, hittel, reménnyel és szeretettel teljes, hazafi munkára mindig kész szel-leme számára.

Hát hiszen minden fiatalok nem lehet Némethy Károly, ám mennél több fiút neveltek, annál inkább kerülhet közülök Némethy Károly.

(nb.)

Szaboleska Mihályról a Budapesti Hirlap május 15-i számában vezető helyen emlékszik meg a „Szivem szerint” című szép kötetének megjelenése alkalmából, magasztalván a mi kitűnő költőnknek magyar nemzeti és keresztyén szellemű költészetét. A Budapesti Hirlap kétségtelenül legtöbb figyelmet fordít napilapjaink közt a kulturális eseményekre, de egy költeménykötetnek vezércikkben méltatása még e lapnál is oly rendkívüli elismerés, amelyet csak olyan rendkívüli kiválóság magyaráz meg, mint a Szaboleska Mihályé.

Az Újság május 14-i számában György Endre a naptáregyesítés kérdéséről cikkezik, azt fejtegetvén, hogy a magyar és ruthén ajkú görög katolikusok után a románajkúak és a görögkeletiek csatlakozásának kell következni. György Endre azt reméli, hogy etekintetben meg kell szűnni minden aggodalomnak, épügy, mint ahogy nyomtalanul megszűnt a protestánsok egykori ellenkezése. Azt is érinti, hogy a naptáregyesítésbe az állami törvényhozás is beleszólhatna, minthogy a naptárügy valóban nem is szorosán egyházi ügy.

D. Erdős József egyetemi tanár a Debreczeni Egyetemi Kör felolvasó estélyén folyó hó 13-án, szombaton d. u. 6 órakor felolvasást tartott „Pál apostol államtani alapelvei” címmel.

Gróf Tisza Imre emlékezete fenntartására több részről nyilatkozott meg a tisztes kegyelet. Az elhunyt ifjú gróf osztálytársai, a nagyszalontai VII. gimnazisták 200 K-t gyűjtöttek, hogy annak kamatait minden évben az Arany János önképzőkörben legnagyobb sikert ért történelmi tárgyú munka jutalmazására fordítsák. Ez az alapívány örökíti meg gróf Tisza Imre nevét az önképzőkörben. — Ugyan-csak 200 K-t gyűjtöttek a nagyszalontai főgimnázium többi diákjai oly célból, hogy az az összeg, mint „gróf Tisza Imre ösztöndíj-alap” a főgimnáziumban mindvégiglen hirdesse a b. e. főúri jeles diák emlékét. Ezekon kívül a Nagyszalontai Gazdasági Takarékpénztár 1000 K-s ösztöndíjalapítvánnyal, a „Biharmegyei Takarékpénztár r. t.” nagyváradi pénzüintézet évi 300 koronával járul hozzá az elhunyt ifjú gróf emlékenek a nagyszalontai gimnáziumban megörökítéséhez. A minden részről megnyilatkozó nemzeti kegyelet enyhítse a súlyos veszteség miatt érzett szülei fájdalmat.

A debreczeni kollégium és a tiszántúli református egyházkerüle egyenként 800.000 koronát jegyeztek hadikölcsönre. A kollégium jegyzése ily módon a négy hadikölcsönre három millió korona.

Lapsülyesztés. A Népszava és a Világ közöltek — még pedig fénykép másolatban — egy levelet, melyben Richter János róm. kath. pap és orsz. képviselő arról számol be egy „Főtisztelendő Úr”-nak, hogy a Világ és Népszava című lapoknak a beteg katonáktól távoltartására mindent megtett; — a hadsegélyző bizottság ugyan kénytelen elfogadni a lapok ingyen ajándékát, de ezeket a lapokat „elsülyesztik”, azaz eltüntetik, s amellet vannak jóságos úrnők a kórházakban, kik fokozott éberséggel őrködnek, hogy ezek a lapok ne jussanak a katonák kezébe. Mindezzeket azért írja Richter, hogy a megkeresett „Főtisztelendő Úr” *jelentsen róla a hercegprímás oeminenciájának is.* Még érdekesebb, hogy a gróf Apponyi Albert-féle eberhardi hadikórházat egyszerűen letagadták, csak hogy megmenthessek a Világtól. Apponyi ugyanis irt a Világ kiadóhivatalának, hogy a lapot az eberhardi kórháznak többé ne küldjék s hogy a kiadóhivatal a katonáknak ajándéknál adott lapot mégis tovább küldte: most már a Hadsegélyző bizottság rendelte le a lap küldését azon a címen, hogy az eberhardi kórház *megszűnt*, holott az — mint a Világ írja — ma is fennáll. — Hát annak vajjon néz-e valaki utána, hogy a mi vallásos irataink eljutnak-e a kórházakban a katonák kezébe vagy azokat is elsülyesztik jóságos úrhölgyek és buzgó papok? Ha így találna lenni, azt bizonyára nem örömmel látnák azok a hittestvéreink sem, akik a Népszava és Világ elsülyesztése miatt nem nagyon bánkódnak.

A debreczeni m. kir. tudományegyetem rektora és tanácsa az egyetem tanárait, hallgatóit és a tudo-

mány iránt érdeklődő közönséget az 1915—16. évi május hó 20-án tartandó egyetemi közgyűlésre és az azt megelőző istentiszteletre meghívta. Az istentisztelet délelőtti 10 órakor a református nagytemplomban a következő sorrendben történt: A XC. zsoltár első és a 236. dicséret 3. verse eléneklése után a debreczeni református kollégiumi kántus szabatos énekszámra következett. Erre fennkölt imádságot mondott Sass Béla egyetemi ny. r. tanár, a hittudományi kar e. i. dékánja; majd a CXVI. zsoltárt énekelte a kántus és bezáróul a 179. dicséret 10. versét énekelte a gyülekezet. Az egyetemi közgyűlés a kollégium dísztermében 11 órai kezdettel, méltó érdeklődés mellett folyt le. Itten dr. Bernolák Nándor, a jog- és államtudományi kar ny. r. tanára és a tudományegyetem e. i. rectora minden vonatkozó pontra kiterjedő és közletszéssel fogadott, nagyértékű megnyitó beszédet tartott; dr. Kiss Géza, a jog- és államtudományi kar ny. r. tanára és e. i. dékánja értekezett: A jogszabályok elavulásáról, végül a beérkezett pályamunkák méltatásáról és a pályadíjak kiosztásáról szóló jelentést olvasták föl.

A debreczeni egyetem rektora a folyó hó 13-án tartott doktoravatás alkalmával az adományhoz méltó hódolattal és méltatással jelentette, hogy öfelfel-sege, legfelsőbb elhatározásából, a debreczeni egyetemnek a háborúban hódított hadianyagból készü-lendő diszjelvényeket adományozott. Doktorokul avatták Markovits Lajos bírósági jegyzőt a jogtudományból és dr. Sebők Imre esztergomi tanítóképző-intézeti igazgatót a földrajzból, filozófiából és egyetemes történelemből.

Az északi front református papjai dr. Baltazár Dezső püspök úrnak ezüst serleget küldtek Csernoviczból hálájuk kifejezéséül azért, hogy püspökünk oly buzgó szeretettel foglalkozik a tábori lelkészek ügyeivel.

A vak katonák számára mint Németországban és Budapesten, néhány nap óta Debreczenben is készülnek domborítású könyvek. A Kossuth-utcai parókianál 20-an jelentkeztek a vakok írásának megtanulására. E jelentkezők ma már eredményesen végzik nemes munkájukat.

Dr. Görgei Márton, kollégiumunk volt jeles növendékét sub auspiciis regis doktorrá avatása alkalmából az Általános Egyetemi Segítő Egyesület Diákotthona és az Egyetemek Kórház Egylete meleg ünneplésben részesítette. Mi is őszintén gratulálunk a jól megérdemelt promotióhoz.

A Lorántffy Zsuzsanna Egyesület nagy értékű ajándékot kapott, amikor a nemzeti munkapárt, hadikórházát felosztva, gróf Tisza Istvánné úrnő közbenjárására, a kórház egész berendezését, fehérneművel, ágakkal, műtőteremmel stb. együtt, a Lo-

rántffy Zsuzsanna Egyesületnek adta. Az egyesület e beces ajándék birtokában közelebb jutott a diakonisszaképző szanatorium felállításához.

A református egyetemes konvent Budapesten folyó május hó 23. napján délelőtt 10 órai kezdettel tartja üléseit. A kibocsátott tárgysorozat részletesen kimutatja azokat a tárgyakat, amelyek a tárgyalás anyagát alkotják. Kivaló jelentőségűek a parókiális, liturgiai énekügyi, továbbá az 1848:XX. tc. végrehajtása ügyében kiadott bizottságoknak, mint szintén lelkészi nyugdíjintézeti, közjogi, közigazgatási, tanügyi bizottságoknak előterjesztései, amelyeknek kedvező elintézését nagy érdeklődéssel várjuk.

A Protestáns Országos Árvaház javára Rubin Armin végrendeletileg ezer koronát, a lébényi ág. ev. egyház 50 K-t, K. S. zászlós, volt árvaházi növendék a doberdói fensíkről 30 K-t küldött. Dicséretre méltó, cselekedetek.

Harcéri szeretetadomány. Dzurányi Dezső ág. ev. tábori lelkész 750 K-t küldött a Protestáns Országos Árvaháznak, amely összeget a harcteren gyűjtötte az elesettek árvái nevelésére. Megható jótékonyság.

A nyári időszámítást Svédországban és Dániában is életbe léptették.

A debreczeni református főgimnázium ifjúsági gyülekezete a folyó évi május hó 7-én d. e. 11 órakor a református kollégium oratoriumában évzáró ünnepélyt tartott, mely alkalommal buzgóságosan és lélekenelően imádkozott S. Szabó József, a gyülekezet felügyelő tanára, Haendel „A bűnbánó“ című énekét előadta a református főgimnázium vegyes kara, Zwingli Ulrikról, reformátori föllépésének 400 éves fordulóján“ címmel emlékeztet olvasott fel Csánky Benjámín VIII. o. tanuló, a gyülekezet gondnoka; szavalt Kovács Imre VII. o. tanuló és a gyülekezet évi működéséről referált Kincses István VIII. o. tanuló, a gyülekezet gondnoka. Az ünnepély lefolyása mély hatást gyakorolt a jelenvoltagekra.

Felhívás. A tőkekamat-segélyek törlesztési részletének a befizetési határideje közeledvén, az egyházkerületi pénztári hivatal a segélyezett egyházakat ezen az uton kéri, hogy a meghatározott százaléku tőketörlesztéseket az egyházkerületi pénztárhoz minden külön felszólítás várása nélkül sziveskedjenek befizetni.

Tartalom: Dr. Némethy Károly egyházmegyei gondnok székfoglaló beszéde. — Egyház: Egyházmegyei gondnoki beiktatás. — G. Szabó M., A szatmári egyházmegye tavaszi közgyűlése. — Iskola: Sinka L., Ismétlő-iskolások vallástanítása. — Közélet: Dombi L., Viribus unitis. — Külföld: Dr. Varga Zs., A világháború és az angol ígéhirdetés. — Halottaink. — Különfelék. — Melléklet: Hivatalos Értesítő 21-ik szám.

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
2901—1916. szám.

Minden középiskola Tekintetes Igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak folyó évi május hó 9-én 49.981. szám alatti, a középiskolai tanárok részére a jövő nagyszünetidőben rendezendő testnevelési tanfolyam tárgyában valamennyi tankerületi főigazgatósághoz intézett rendelete másolatát azzal közlöm, hogy a szóban forgó tanfolyamon résztvevő felekezeti tanerők az állami tanárok részére biztosított kedvezményekben szintén fognak részesülni.

Tisztelettel vagyok

Debreczen, 1916. évi május hó 13.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi magyar kir. minisztertől.
49.981—1916. V. sz.

Valamennyi tankerület kir. főigazgatóságának.

A rendkívüli viszonyok okozta súlyos körülmények folytán a rendszeres iskolai testnevelés tanítása számos középiskolában már a második tanévben is szünetel. Avégből, hogy ez, a középiskolai ifjúság testfejlődésére káros állapot a jövő 1916—17. tanévre legalább részben megszűnjék, illetve a középiskolai tanulóifjúság legalább némi testnevelésben is részesülhessen, elhatároztam, középiskolai, önként jelentkező tanároknak egy részét a jövő nagy szünetidőben, július havában 4 hétig tartó testgyakorlati tanfolyamra összegyűjteni azért, hogy az ezen tanfolyamon kiképzett tanerők szükség esetén képesek legyenek az iskolai ifjúság testnevelését ideiglenesen ellátni.

A szóban forgó tanfolyamon részt vehetnek az állam közvetlen vezetése és rendelkezése alatt álló oly középiskolák tanárai, amelyekben a testgyakorlás rendszeres tanítása testgyakorlati tanerők hiánya miatt, a háború alatt részben, vagy egészben szünetel s az intézet tornaterme a katonaság részéről nincs lefoglalva s így a testnevelési célokra felhasználható volna.

A tanfolyamra kisebb létszámú intézetekből egy, népesebb iskolákból két tanerő vétetik fel, szükséges azonban, hogy valamennyi jelentkező egészséges

testalkatú legyen s a testnevelés tanítására hajlandósággal bírjon. Katonaviselt tanerők a felvételnél előnyben részesülnek.

A tanfolyamra fölveendő tanárok részére a tárca terhére fejenként 200 (Kettőszáz) koronát biztosítok s azt két részletben, a tanfolyam kezdetén és a végén fogom folyósítani. Ezenkívül ingyenszállásban is részesülnek mindazok, akik erre igényüket bejelentik.

A tanfolyamot végzett tanerők a hadbavonult, vagy ismét visszatért, de esetleg betegség miatt szabadságolt tornatanítók szabadságának tartamára kapnak megbízást a jövő 1916—17. tanévben a testgyakorlás tanítására, amiért a rendes óratöbbleti díjban fognak részesülni.

Közölje a kir. főigazgatóság jelen rendeletem tartalmát az intézeti igazgatókkal azzal a felhívással, hogy a szóban levő tanfolyamban részt venni óhajtó tanárok ez iránti kívánságukat a rendes hivatalos úton jelentsék be.

Végül felhívom a kir. főigazgatóságot, hogy a jelentkezők névsorát saját véleménye kíséretében f. évi június hó 1-ig bezárólag hozzám terjessze fel.

Budapest, 1916 május hó 9-én.

A miniszter helyett:

Hosvay,
államtitkár.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
2963—1916. szám.

KÖRLEVÉL.

A Felszentelendő Lelkész Urakhoz.

A folyó évi június hó 14-én tartandó lelkészszentelésre az illetékes esperesi hivatalok által bejelentett tiszteletes lelkész urakat felhívom, hogy június hó 13-án délután 3 órakor az egyházkerületi főjegyző úrnál jelentkezzenek és rendes lelkészi vagy tanári minőségüket esperesi bizonyítvánnyal igazolják. — Ugyanezen alkalommal 10 korona pecsétdíj lefizetendő.

A felszentelés napján d. u. 4 órakor okleveleik átvétele végett a püspöki hivatalban jelenjenek meg.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1916 május hó 15-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2945—1916.

Pályázat

a szatmári egyházmegyében fekvő nagygyéczi
lelkészi állásra, melynek javadalma

a 63—1914. sz. egyházmegyei határozattal
1914 január 1-től kezdődő 5 évre, az elhunyt
lelkész személyéhez kötötten jóváhagyott egyezség
szerint a következőkép van megváltva: munka-
váltás és garaspénz címen 148 korona, 22 köből
búzáért 396 kor., 10 öl kemény tűzifaért 380 kor.,
50 rudas szénáért 100 kor. Összesen 1024 kor.
Ezen kívül

28 kat. hold szántó föld és 6 hold legelő,
melynek adóját az egyházi pénztár fizeti.

Stóla az egyházkerületi szabályzat szerint.

Lakás természetben 707 □-öl kerttel.

Állami fizetés kiegészítés 857 korona.

Az özvegy lelkésznő 348 korona beruházási
igényt jelentett be.

Az állás 1916 nov. 1-én foglalandó el.

A pályázati kérvények az E. T. II. t.-c. 16.
§-ában megjelölt okmányokkal felszerelve 1916
június 11-ik napjáig küldendők be Kovács Lajos
espereshez Szatmár-Németibe.

Debreczen, 1916 május hó.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Most jelent meg!

MENNYORSZÁG KAPUJA

Imádságok konfirmált és felserdült ifjak és leányok számára.
Írta: **SZOLNOKY GERZSON.**

A hivatott ima író nagy hiányt pótol ezen könyvecske megírásával. — Van e kis zsebkönyvben a hétköznapi, vasárnapi, bűnbánati és ünnepi imádságokon kívül több alkalmi imádság is az ifjúság életében előforduló fontosabb alkalmakra és kedélymozzanatokra.

Ara a **168 oldalra** terjedő $12\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ cm. nagyságú, **zsebbe tehető** könyvnek **díszes kemény vászonkötésben** 1 korona 20 fillér. — A nagytiszteletű Lelkészi Karnak **10 példány** megrendelésénél darabját **96 fillér, 25 példánynál 90 fillér, 50 példánynál 84 fillér, 100 példánynál 78 fillér, 1000 példánynál** darabját **66 fillér** kedvezményes áron szállítjuk. **Kapható:**

HEGEDÜS és SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában. **DEBRECZEN.**

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyericsy Béla.

Előfizetési díja egy évre **2 kor.** Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal:

Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

GEBAUER KÁROLY és TSA.

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET.
(KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debreczen szabad királyi város legrégebbi temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben

Elvállal temetések rendezését Debreczenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeletteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a harc-tér bármely részéből, előre megállapított leg-szolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és érc koszorúkból.

Sürgőny cím: Gebauer temetkezési intézet Debreczen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el. □□

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

**Egyházi
szentedények,**

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsok,
keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Arjegyzék
2000 rajza
ingyen és
bermentve!
Pontos ki-
szolgálas!
Jutányos
árak!

készletek valódi 13 próbás
ezüstből és I. rendű alpacca-
ezüstből, jubileumlisztárgyak
részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok

**Polgár
Kálmán**

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

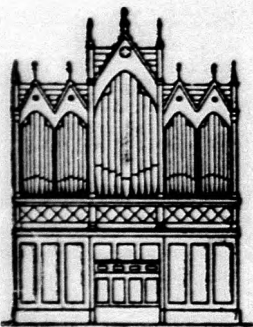
BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérenemű, úri-divat és szabó üzlet.

Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb
kivitelben, valamint teljes úri kelen-
gyéket mérték után.

9-10.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb
orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

**BUDAPEST X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi
udvari szállító. —**

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló
tisztá legnyomású c. ö. rendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „**KIRÁLY ORGONÁJÁT**”,
amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltébb árban teljesít.
Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal
kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.